

בליוניוח לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי ד"ר נחמה לינוביץ - סנה לעשרים ואחת

יחרו (הטכ"ב)

כ"י"ג

כ"ב

א. בטעם המצוה:

בעל ספר החנוך (מצוה ל"ג)

מסרטי המצוה הזו טראוי לו לאדם סיכיר ויגמול החסד למי טעמא עמו טובה ולא
יהא נבל ומחנכר וכפוי טובה, טזו מדה רעה ומאוסה בחבליה לפני אלוקים ואנשים,
וסיחן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות
להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו כמה יגיעות בקטנותו.
וכסיקבל זאה המדה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובה הא-ל ב"ה, שהוא סיבתו וסיבת
כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאוהו לאור העולם וסיפק צרכיו כל ימיו, והעמידו
על מתכונתו וסלימת אבריו, נחן בו נפש, ודעה ומוטכלות, טלולא הנפש טחניו
הא-ל, יהיה כסוס כפרד אין הבין - ויערוך במחטבתו כמה וכמה ראוי להזהר בעבודתו
יה.

ספר: "כד הקמה" לר' בחיי בן אשר: (אוה כ" כבוד אב)

המצוה הזאת מן המצוות המוטכלות, ולא פירט בכאן הכבוד הזה מה הוא,
טיש לנו ללמוד אותו מכבוד האב הראשון העליון יה, שהחיל בו "אנכי ה' אלוקיך",
ויאמר הכהוב: כטס טצויותיך בכבודי חחילה, כן אנכי מצוך בכבוד אביך ואמך טחן
טוחפים עמי ביצירתך.

ובא לומר, כי כטס טנצטוה באב הראשון יה, טיודה בו ובמציאותו שהוא אלקיו,
כן יתחייב טיודה במולידיו שהם אביו ואמו; וכטס טחזכיר "לא יהיה לך" טלא יכפור
בו, כן יתחייב טלא יכפור באביו ואמו לומר על אדם אחר שהוא אביו; וכטס טחזכיר
"לא טטא" טלא יטבע בטס אלוקיו לטקר ולטוא, כן יתחייב טלא יטבע בחיי אביו ולא
בטס אביו לטקר ולטוא, וטלא יעבוד אותו מפני ירוטת ממנו או ירוטת כבוד או פללת
אחרת.

אברבנאל

והנה יסוד המצוה הזאת הוא, כדי טחיה קבלת ההורים טטובה בעיני האדם, ויאמין
בה ויטמוך עליה, וכמו טאמרו (דב' ל"ג ז') "זכור ימות עולם, בינו טנות דור ודור,
טאל אביך ויגדל, זקניך ויאמרו לך". ונאמר לאיוב (ח' ח') "כי טאל נא לדור ראשון
וכונן לחקר אבותם".

1) כמה מנוגדים דברי בעל ס' החנוך לדברי בעל כד הקמה?

2) כמה טונה אברבנאל בהטקפתו מטני קודמיו ומה המריצו לפרש כפי טפרט?

3) טים לב לדבריו האחרונים טל בעל כד הקמה (המסומנים בקו) הסבר על מיהם, כיצד פירט את הדבור הטליטי "לא טטא"?

ב. הרמב"ן ד"ה כבד את אביך

הנה הטלים טל מה טאנו חייבים בדברי הכורא בעצמו ובכבודו, וחזר לצוות אותנו
בענייני הנבראים, והחחיל מן האב שהוא לתולדותיו כענין בורא מטחף ביצירה, כי
הטס אבינו הראשון וחמוליד אבינו האחרון, ולכך אמר במטנה חורה (דברים ח' ט"ז)
כאטד צויתך בכבודי, כן אנכי מצוך בכבוד המטחף עמי ביצירתך.

הרמב"ן ד"ה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב.

אמר: הנה צויתך להודות טאני בורא הכל, ולכבד האבות שהם מטחפים ביצירה,
אס כן הטמר מן החבל פעמא ידי וחטפוך דס האדם אטד בראתי לכבודי ולהודות לי בכל
אלה, ולא תנאף אטת רעך, כי תחבול ענין כבוד האבות לכפור באמת ולהודות בטקר,
כי לא ידעו את אביהם ויחנו כבודם לאחר, כאטד יעטו עובדי ע"ז (ירמ' ב' כ"ז)
"אומרים לעץ אבי אתה" ולא ידעו אביהם טבראט מאין, ואחרי כן הזהיר לא תגנב
נפש, טי הוא כמו כן גורם כזאת.

1) מהו ההסבר הניתן ע"י הרמב"ן למקומו טל כבד בין טמור ללא תרצח בתוך עידת הדברות?

2) כיצד מטכיר הרמב"ן את תוספת המלים "בוואחנן לדבור החמטי על הנאמר בו ביהרו?"

ג. למען יאריכו מין

בנו יעקב בפי ושו לשמות (בכתב יד - הגרמניה):

"אין הכונה כאן לאריכות ימיו של הפרט, אלא ל"אריכות ימים" לכלל, לצבור לקיום העם".

והביא ראיות מן הפסוקים הבאים בט' דברים

ד' כ"ה כי תוליד בני... ונושנתם... ועסיחם האע... הגידותי בכס... כי אבד האבדו מחר מעל הארץ.. לא האריכו ימים עליה.

י"א י"ז ואברתם מהרה מעל הארץ אשר ה' נותן לכם... עד סוף פ" כ"א

י"ז כ... למען יאריך שליםלחמלכמו ובגאווה צור שקים הארץ

פ"ט בכח הפסוקים האלה (או בכח אחד מהם) להוכיח את פרוטו?

ד. למען יאריכו ימיה

ראב"ע (בפרוטו הקצר, הוצ' פלייטר, וינא תרמ"ז).

ד"ה ככדו ודרך כבוד האבות פרטוה מעתיקי התורה.

"למען יאריכו ימיה: שב אל האבות, כי מלח האריך מהפעלים היוצאים,

והנה סברו אהו לחיות שנים בבנות, כטעם (מסלי י" כ"ז) "יראת ה' חוסיף

ימים". ועוד לא יגלה מהארץ המהורה.

ידע כי סבר מצות עשה כפול ממצות לא תעשה, ובעונת הדבר הפוך, כי פונט

מצות לא תעשה רב, כי מצות עשה יש טורח ולא כן במצות לא תעשה, רק יש לו

טכר על אשר סמר אח מצות אדוניו, שלא הצח ונאף, ובמעשה - שנים סכריסו וז

האחר, והשני זכר על טרחו.

ומה יקרו דבר חכמינו ז"ל והביאו ראיה מהדס (דברים י"ב כ"א) "לא

תאכלנו למען ייטב לך".

ראב"ע (בפרוטו הארוך הנמצא בחומסים)

ומלח "יאריכו" על יוצא, כי הן (הם) יהיו סיבה, והעד (דברים י"א ט')

"ולמען האריכו ימים" וכן (דברים כ"ב ז') "והארכת ימים" בעבור המצוה

שחצעה, נמצא אהא מאריך ימיה.

ואמר "על האדמת", כי כאשר יסמרו ישראל זאה המצוה לא יגלו ממנה,

וכתיב (יחזקאל כ"כ ז') "אב ואם הקלו בך".

(1) הסבר את המלים המסומנות בקו.

(2) רוב הפרטים מפרטיה "יאריכו" שלא כפי פרוטו.

הסבר מה הוא הפרוט השני האפשרי ונמקהו.

xx (3) לדעת סד"ל דוקא שני הפסוקים טס' דברים המובאים בפרוטו הארוך

הם ראיה לסחור את הפיסחו הדקדוקית. כיצד?

xx (4) לדבריו לפירוש הקצר: "והנה סברו אהו לחיות "שנים רבות" מעיר ר' יוסף

בן אליעזר בפרוטו לראב"ע "צפנה פענה": פי על הרב ידבר ולא על אהו

שהזכירו הבוחינג.

הסבר דבריו.

xx (5) מה רצה להוכיח בפרוטו הקצר בעזרת דברים י"ב כ"א?

(6) מה רצה להוכיח בפרוטו הארוך בעזרת יחזק' כ"ב ז'?

xx (7) מה ההבדל העיקרי בין פרוטויו ביחס לתפיסתו את הסכר של "למען

יאריכו ימיה"?

ה. סנהדרין פ"א ע"א

חרי טיהא אבין עובר על דברי חורה, לא יאמר לו: "אבא, עברת על דברי חורה"

אלא אומר לו: "אבא, כך כתוב בחורה?" סוף סוף היינו חן!

- אלא אומר לו: "מקרא כתוב בחורה כך הוא".

הסבר, מה בין אמירה ראסונה ("אבא, עברת..") לבין טניה

("אבא, כך..") לבין הליטית ("מקרא כתוב..") ובמה

דיפה הטליטית על הטניה.

השאלות המסומנות x קטוח והמסומנות xx קטוח ביותר, יתחור כל אחד לפי הבנתו.

שאלות וגם חסובות יס לסל ח לדר נחמה ליבוביץ, קדיה-משת, ירושלים.